Слава Україні! Героям слава!

Чорноморські НОВИНИ

Христос воскрес! Воістину воскрес!

ГРОМАДСЬКО-ПОЛІТИЧНА ГАЗЕТА

№ 15 (22542)
ЧЕТВЕР 17 КВІТНЯ 2025 РОКУ
Виходить із 19 липня 1917 р.

● Візит

Марк РЮТТЕ

«Народ України заслуговує на справжній мир»

У вівторок в Одесі відбулася зустріч Президента України Володимира Зеленського з Генеральним секретарем НАТО Марком Рютте. Головне питання перемовин — безпека України та всієї Європи.

Володимир Зеленський подякував гостеві за незмінну підтримку України з перших днів повномасштабної російської агресії, коли Марк Рютте був іще прем'єр-міністром Нідерландів. Президент відзначив, що як тоді їм вдалося багато важливих речей разом, так і зараз можна багато зробити завдяки спільним зусиллям.

«Абсолютно кожен бачить, якою гострою є потреба України в системах протиповітряної оборони й ракетах до них. Ми сьогодні багато про це говорили. Кожен бачить, як важливо зберігати тиск на Росію за цю війну й заради того, щоб дотиснути Росію до готовності реально просуватись у дипломатії», — сказав Володимир Зеленський.

Крім того, під час зустрічі йшлося про різні формати співпраці між Україною та країнами — членами НАТО. Наша держава вдячна за продовження роботи формату «Рамштайн». За словами Президента, важливо зберегти його ефективність і широку залученість усіх партнерів.

Володимир Зеленський і Марк Рютте присвятили значну частину розмови відносинам зі США та зусиллям американської сторони в перемовинах із Росією.

«Вже 35 днів Путін ігнорує американську пропозицію щодо повного припинення вогню. Нещодавні російські удари по Кривому Рогу, по Сумах, по інших наших містах демонструють, що росіяни не тільки налаштовані на продовження війни, а й, скоріше, самі тиснуть на Захід, ніж відчувають силу тиску на себе», — зауважив глава держави.

Він також наголосив, що Україна розраховує на те, що всі домовленості з партнерами у Європі та Америці щодо ППО будуть реалізовані. «Важливо також, щоб і надалі ми всі разом працювали в межах коаліції охочих і спроможних гарантувати безпеку. Британія, Франція, інші країни НАТО вже активно готують основу для безпекового контингенту в Україні», — зазначив Володимир Зеленський.

Марк Рютте засудив російські удари по українських містах, зокрема обстріл двома балістичними ракетами Сум у Вербну неділю. «Я тут сьогодні, бо вірю, що народ України заслуговує на справжній мир, справжню безпеку й захищеність у своїй країні, у своїх домівках. Моє серце з народом України. З тими, хто втратив рідних у цих нещодавніх ударах і впродовж багатьох років. З тими, хто був поранений, втратив житло або чиї мрії були зруйновані цією несправедливою та незаконною війною», — сказав генсек НАТО. А ще запевнив у тому, що

Північноатлантичний альянс стоятиме разом з Україною. За його словами, за перші три місяці цього року країни — члени НАТО пообіцяли виділити понад 20 млрд євро безпекової допомоги Україні на 2025-й.

Президент України Володимир Зеленський і Генеральний секретар НАТО Марк Рютте відвідали один із медичних закладів Одеси, де відновлюються після поранень українські захисники й захисниці, поспілкувалися з ними. Глава держави подякував за службу й захист України, побажав якнайшвидшого одужання та відзначив орденами «За мужність» II й III ступенів.

А ще Володимир Зеленський висловив вдячність бойовим медикам і вручив їм ордени Богдана Хмельницького й Княгині Ольги III ступеня, Данила Галицького та медаль «За військову службу Україні». Крім щоденної роботи в закладі, вони рятували життя українських воїнів під артилерійськими та ракетними обстрілами на Херсонщині, Харківщині та Миколаївщині: надавали допомогу, евакуювали, проводили операції.

«Ви для нас — дуже важливі люди. Дякуємо за збереження всіх життів. Бережіть, будь ласка, себе. За кожну вашу хвилину, за кожну операцію, за весь ваш час із початку війни Україна вдячна вам», — сказав Президент.

Мужність українських лікарів та їхній внесок у порятунок життів захисників і захисниць також відзначив Марк Рютте: «Ви присвячуєте цьому свій час, свої дні, тижні, роки. І ми це бачимо. Це надзвичайно важливо. І саме в цьому полягає різниця між Україною та Росією. Це різниця між диктатурою й демократією».

Перебуваючи в Одесі, Володимир Зеленський провів нараду щодо безпекової ситуації в регіоні та його соціально-економічного розвитку. Він заслухав доповідь начальника Одеської ОВА Олега Кіпера про стан забезпечення захисту від російських атак і про ситуацію з експортом зерна, роботу місцевих підприємств та підтримку внутрішньо переміщених осіб.

Командувач повітряного командування «Південь» генерал-майор Дмитро Карпенко детально доповів щодо протиповітряного прикриття Одещини, а начальник Управління СБУ в Одеській області Віктор Доровський — про оперативну обстановку в регіоні.

Президент України зустрівся також з виробниками з Одеської області: представниками галузей машино- та приладобудування, фармацевтичної і харчової промисловості, виноробства. Серед ключових тем обговорення — посилення захисту від постійних російських атак і продовження роботи морського коридору.

Глава держави розповів про роботу, що триває заради зміцнення повітряного щита над Одещиною, і запевнив, що жодних змін у функціонуванні морського коридору не буде: «Ведуться розмови лише про припинення вогню: у морі, у небі та на землі. Якщо ми говоримо про повне припинення вогню, то тоді всюди. І тоді буде вільне судноплавство. Просто не буде поняття «морський коридор», бо буде вільне судноплавство».

Окрема увага — розширенню економічних програм підтримки та залученню партнерів до відновлення пошкодженого обладнання, відновлення стратегічних підприємств, які постраждали від російських атак.

За матеріалами сайту Президента України.

● З перших уст

Що таке свобода?

Цього тижня виголосив на запрошення Фонду Фрідріха Науманна XIX Берлінську промову про свободу. Це традиційний для Берліна захід, який відбувається прямо біля Бранденбурзьких воріт. Раніше в різні роки промовцями були, наприклад, прем'єри Естонії Кая Каллас, Нідерландів Марк Рютте, британський історик Тімоті Ґартон Еш чи колишній федеральний президент Німеччини Йоахім Ґаук. Вперше — українець.

Нижче пропоную український переклад моєї Берлінської промови.

Що таке свобода?

Спитаєте в Бонні — ймовірно, почуєте про першого канцлера Федеративної Республіки Німеччина Конрада Аденауера. Та про сформульоване ним «доленосне питання», що постало перед Німеччиною після Другої світової війни. Питання вибору між свободою та рабством.

Якщо спитаєте в Лейпцизі — почуєте зовсім іншу історію. Про Мирну революцію в НДР і про те, як саме в Лейпцизі розпочалося падіння Берлінського муру.

Француз скаже вам, що свобода — це французький винахід. Як і все найкраще в цьому світі.

Росіянин питання, певно, не зрозуміє. Проте неодмінно захоче вас «звільнити». Як виглядає «російське звільнення», ми всі побачили в Бучі та Маріуполі.

Але ви запитали українця. І попри те, що я за це щиро вдячний, завдання ви мені поставили, пані та панове, до біса складне. Мені особисто та мені як послу України. Адже собі я винен чесну відповідь. А моїй мужній країні та гордому народові — гідну.

То що ж таке свобода?

Відповідь залежить від того, хто відповідає. А ще від того, коли та де відповідає. Ще кілька років тому в ніч із суботи на неділю відповідь у берлінському Берґгайні могла б легко збігтися з відповіддю в одному з нічних клубів Києва. Сьогодні ж у Києві вночі нікого не спитаєш. Діє комендантська година. Замість техно чутно сирену повітряної тривоги та дзижчання дронів-камікадзе.

Дехто з тих, кого ви б ще чотири роки тому побачили на київському танцполі, сьогодні на «передку». Раніше всю ніч – на рейві. Тепер всю ніч – на позиції. Заради того, щоб у «Берґґайні» не закінчувалися танці. Заради свободи. До самого кінця. Для декого кінець вже стався. Данс макабр російської війни на знищення став їхнім останнім танцем. Вони віддали життя за свободу. За ту свободу, якою самі вже не зможуть скористатися.

Проте що ж таке ця свобода?

Я згадую великий банер у центрі Києва. Зображення — розірваний ланцюг. Поруч із ним напис: «Freedom is our religion». Цим банером закрили опалений Будинок профспілок на Майдані Незалежності. Будинок згорів наприкінці лютого 2014 року. Під час штурму спецпризначенцями тодішнього можновладця Януковича. Протягом всієї зими тут був Штаб національного спротиву. Штаб революції, що стала відповіддю на насильство та свавілля держави.

Наприкінці листопада 2013 року українські студентки та студенти вийшли на протест проти урядового рішення не підписувати Угоду про асоціацію з ЄС. Янукович наслав на демонстрантів своїх спецпризначенців. Близько трьох сотень міліціянтів у повному екіпіруванні взяли близько сотні студенток та студентів в оточення і жорстоко побили їх під покровом ночі.

Офіційним приводом розгону демонстрації назвали встановлення новорічної ялинки.

Близько ста людей молодого віку стояли на Майдані за майбутнє. Наступними днями близько мільйона людей різного віку вийшли на Майдан за гідність. Ми з моєю дружиною Оленою були серед них.

Більшість із цього мільйона, ймовірно, ніколи в житті не бачила конституції Німеччини. Проте всі ми вийшли через власне глибоке переконання, що гідність людини недоторканна. З цих слів починається німецька конституція.

Революція перемогла. І разом із нею перемогла свобода. В підручники історії ці події увійшли як Революція Гідності.

Там, де толерують зневагу до гідності, помирає свобода. Хто посягає на гідність людини, той перетинає межу людяності. Свобода — це захист гідності.

Гасло «Freedom is our religion» я можу собі легко уявити в Берліні. Десь на East Side Gallery. Ще одне графіті на Берлінському мурі. Посвята тим, хто вижив серед «цієї вбивчої любові». І тим, хто не вижив.

Сьогодні в Києві постав новий Мур — просто біля мого рідного Міністерства закордонних справ. Стіна пам'яті полеглих за Україну. Стіна, до якої іноземні делегації покладають квіти. Стіна, що стає дедалі довшою. Стіна, на якій дедалі більше світлин.

Те, що ми у Києві, через 35 років після падіння Берлінського муру, вшановуємо загиблих біля нового муру, означає лише одне: свобода все ж досі не перемогла. Кінець історії не стався. Боротьба за свободу триває.

За свободу, яка неподільна. Бо поділ робить нас слабкими. Бо єдність робить нас сильними. Адже свобода неподільна.

Справжня свобода — це справедлива свобода. «Єдність, право та свобода» потрібні не лише «німецькій Вітчизні», як співається в гімні. Єдність, право та свобода потрібні нам усім.

Але що воно таке насправді — ця свобода?

Тімоті Снайдер починає свою книгу «Про свободу» історією старшої пані — українки Марії з Посад-Покровського. Її село спершу окупували росіяни, а потім звільнили українці. Проте, як пише Снайдер, справжня свобода для Марії настала не з моменту деокупації. Справжню свободу їй принесли добрі вчинки інших людей — тих, хто допоміг їй відновити хату. Тих, завдяки кому в життя 84-річної Марії повернулася гідність.

Не лише відсутність зла, стверджує Снайдер, а й присутність добра — ось що таке свобода.

(Закінчення на 2-й стор.)

● Заяви

«У них нема нічого святого...»

Всесвітня рада церков вимагає покарати відповідальних за ракетний обстріл Сум.

«На початку Великоднього Страсного тижня святкування Вербної неділі в українських Сумах перетворилося на день голосіння через черговий ракетний обстріл Росії», — цитує РІСУ (https://risu.ua) відповідну заяву Всесвітньої ради церков.

У документі наголошується, що 4 квітня російська балістична ракета вдарила біля дитячого майданчика в Кривому Розі, убивши 19 мирних жителів, у тому числі дев'ятеро дітей. Ціллю зброї було цивільне населення.

«Цієї Вербної неділі сумчани стали жертвами ще більш смертоносного російського ракетного обстрілу. За останніми даними, загинули 34 людини (на момент здачі цього номера у друк вже було відомо про 36 обірваних життів. — *Прим. «ЧН»*.), 117 отримали поранення, у тому числі 15 дітей», — зазначають у Всесвітній раді церков і наголошують: «Навіть у цей Страсний тиждень людська жорстокість і злоба не припиняється, а продовжує забирати невинні жертви».

«Всесвітня рада церков знову вимагає від тих, хто відповідальний за такі ганебні напади, припинити пролиття невинної крові заради реалізації своїх територіальних і політичних амбіцій. Звертаємося до міжнародної спільноти захистити жертв від такої агресії, а винних притягнути до відповідальності всіма доступними засобами», — йдеться у заяві.

Про те, що Росія, декларуюче себе «Святою Руссю», не має нічого святого у своїй суті, йдеться і в заяві Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій, поширеній з приводу терористичних атак Росії проти України під час Пасхальних свят:

«Незважаючи на святковий період, пов'язаний зі святкуванням єврейського Песаху та християнського Великодня, російська держава і тепер кожного дня і ночі тероризує дроновими й ракетними атаками та бомбардуваннями українські міста і села. Внаслідок цих атак в містах Кривий Ріг, Дніпро, Суми, Харків та інших вбито і поранено багато мирних мешканців, зруйноване житло та інші будівлі громадського призначення.

Через ці справи бачимо, що для держави, яка декларує себе «Святою Руссю», насправді нема нічого святого. Відсутня елементарна повага до цінності людського життя, не кажучи вже про пошану до святкових днів християнства та юдаїзму.

Слід зазначити, що цьогорічний Великдень в один день відзначають всі християни: православні, католики і протестанти. Цей рік також є особливим для всіх християн з огляду на святкування 1700-річчя Нікейського собору.

Ми, глави українських Церков і релігійних організацій, рішуче засуджуємо терористичні атаки Російської Федерації на українські міста і села та закликаємо провідні держави світу вжити всіх заходів щодо припинення російської військової агресії проти України та посилення спроможності України захищати себе, захищати життя. Закликаємо всіх людей доброї волі до молитов про перемогу правди і справедливий мир для України.

Співчуваємо жертвам російського державного терору та просимо Всевишнього про справедливу відплату винуватцям нинішнього та всіх інших актів російського терору проти народу України».

● Точка зору

Законодавці і рекетири

На міжнародних ринках і на звичайних базарах правила торгівлі регулюють законодавці та рекетири. Найчастіше, це одні й ті ж люди. І багато що залежить від обставин. Обставини довго не змінювалися, всі до цього звикли і навіть під час локальних воєн противники дотримувалися якихось рамок пристойності. Чимось через лінію фронту торгувати можна, чимось — ні. Щось годує війну безпосередньо, щось — опосередковано.

Нелегальні гроші — харч для війни

Скажімо, економічні санкції, запроваджені проти РФ країнами Заходу, обмежують за ціною та обсягами російську торгівлю нафтою. І роблять нерентабельною купівлю у росіян природного газу газопроводами. Але маржа настільки велика і «дірок» у законах так багато, що обійти санкції неважко. Низка країн «третього світу» відверто наживається на дисконті. І не відмовиться від цього, чим би їм не погрожували.

Потоки «підсанкційних» грошей уже четвертий рік підживлюють російську агресію проти нашої країни і підтримують московський бюджет. А хор економістів стверджує: у Москви вистачить валюти на війну проти України ще на п'ять — шість років. Включаючи придбання зброї та її виробництво. Включаючи оплату армії найманців із КНДР.

Перекрити потік нелегальних грошей у країну, яка воює проти нас, звичайним способом не вдасться ніколи. Необхідна універсальна зброя, як сказав би фантаст Рей Бредбері. Зброя, яка поглинає протоплазму, не перебираючи. До стану «нема грошей — нема війни».

Так, подумаєте ви, можна зруйнувати все на планеті, відкинути цивілізацію на чотириста чи й на п'ятсот років назад. До такого ніхто не додумається. А ось і неправда! Одна людина додумалася. Нам із вами добре відоме ім'я цієї людини — 47-й президент Сполучених Штатів Америки Дональд Трамп. Людина, яка стоїть на чолі ядерної держави і підписує сто декретів на день. Його манія полягає в тому, щоб повернути США всі гроші, які у великої країни за сто років виманили обманом. Затиснути гроші в кулаку, а весь світ змусити цілувати в дупу його, господаря Білого дому.

На Трампа, запропонував би хтось, варто було б одягти гамівну сорочку і вколоти кінську дозу ліків. Але й у самих «лікарів» — рильце в пушку. Впродовж тих же ста років лідери більшості держав (диктатори, автократи і демократи) час від часу намагалися повернути своїм країнам велич та гроші, які у них виманили обманом. А попри те, війн не поменшало.

Не той був масштаб, не ті можливості, сказав про це недавно мій приятель, затятий трампіст. У Дональда все вийде. Вже черга вишикувалася цілувати президента США в дупу. Приятель частково правий. У деяких великих бізнесменів нерви не витримали. З рекетиром планетарного масштабу намагаються говорити про взаємні поступки. Пропонують частину прибутку, бартер. На все йдуть, щоби не розоритися. Але рекет ядерної імперії вже не можна назвати рекетом. І трильйони доларів — не відступне. Це велика політика. До неї слід або пристосуватися, або економічно померти. Євросоюз формує делегацію і напрацьовує умови договору з Трампом. Іран рятує економіку, скорочуючи ядерні програми.

Нахрапом не вдасться

Нашу країну під час жорстокої та довготривалої війни тримають на голодній дієті. Нема безперервної допомоги, гарантованої документально. Угоди про безпеку з низкою союзників, підписані Зеленським, — черговий Меморандум, лише роздертий на клаптики. А гроші, як і зброя, потрібні безперервно. Тільки-но в поставках утворюється тромб, російські війська повільно, але просуваються на захід і зростають втрати ЗСУ. На фронті більше вбивають і калічать наших захисників.

У другій половині 2024 року президентові Байдену все ж таки вдалося протиснути через Конгрес гарантії чергового траншу для України. Ті гроші і зброя надходять в нашу країну поступово. Але й ці поставки можуть перерватися або сповільнитися, якщо до цього докладе руку нова американська адміністрація. Розлютити Вашингтон у такий період небезпечно. І провокації, на кшталт тої, яку проти Президента України влаштували в Овальному кабінеті Білого дому, слід терпіти, стиснувши зуби. Як і образливі вислови американських чиновників.

Утім, не можна терпіти дії, які перетворюють нашу країну на сировинну колонію США, а наші ресурси (рідкоземельні корисні копалини) та інфраструктуру (залізниці, порти, аеродроми) передавати у власність американським чиновникам. А саме цього намагаються зараз досягти колишні наші союзники. Вони погрожують Україні всіма бідами, якщо наш уряд відхилить таку угоду. Аж до відмови у будь-якій допомозі під час війни.

Міністр фінансів США Скотт Бессент особисто приїжджав до Києва для підписання грабіжницької угоди, розраховуючи на некомпетентність Володимира Зеленського. Але отримав відкоша. Як рядовий рекетир на ринку він взявся негайно ж посилювати вимоги. І домігся, що угода про рідкоземельні копалини перетворилася на акт економічної капітуляції. Без можливості щось пом'якшити чи оскаржити.

У ситуацію, яка загрожує прямим конфліктом між США й Україною, свою лепту провокацій, як завжди, додали росіяни. Під час візиту до США глави московського агентства з прямих інвестицій Кіріла Дмітрієва Скотту Бессенту запропонували угоду щодо рідкісноземельних ресурсів, включаючи титан, кобальт, нікель, на окупованих українських територіях. З передачею в оренду, а потім — викупом за символічну плату. А ще американцям натякнули, що росіяни на своїй території мають такі ж ресурси. І ці ресурси також можуть бути предметом торгівлі. Якщо, зрозуміло, зняти з Москви санкції.

Так збіглося, що за кілька днів, у п'ятницю, 11 квітня, до Вашингтона прибула українська делегація з проєктом угоди з цього ж питання. Але український проєкт відрізняється від американського. По-перше, у власність українські ресурси не передадуть. По-друге, угоду про ресурси узгодять з Євросоюзом і, по-третє, документ зобов'язана затвердити (ратифікувати) Верховна Рада України. Процес узгодження та оцінки тексту має пройти у міністерствах юстиції двох країн. Тобто нахрапом обібрати нашу країну не вдасться. І на цьому спасибі.

Слава Україні!

Леонід ЗАСЛАВСЬКИЙ.

● Хроніка війни

Атака за атакою

Щодня, а особливо — щоночі, триклята Росія шле на українські міста і села безпілотники і ракети, руйнуючи житла, підприємства, лікарні, вбиваючи людей...

Одещина — не виняток. Так, увечері 13 квітня внаслідок ворожого удару зазнали руйнувань об'єкти цивільної інфраструктури: житлові будинки, приміщення приватних підприємств, медзаклад, магазини, СТО і щонайменше 37 транспортних засобів (легкові та вантажні автомобілі). Внаслідок атаки мінно-вибухових травм та опіків зазнали семеро мирних жителів. Невдовзі, вже вночі на 14 квітня, ворог повторно атакував Одесу.

Вечір 15 квітня знову не був спокійним. Під ударом — Одеса, Чорноморськ, приміські населені пункти. Пошкоджено приватні житлові будинки, складські приміщення цивільних підприємств, аптеку, церкву та автомобілі. Троє людей зазнали поранень.

...А тим часом рашка розказує Америці, що є наймиролюбнішою країною і робить усе для того, щоб війна зупинилася. Не вона, Росія, припинила війну, а щоб та якось сама припинилася. Бажано — капітуляцією України. Не діждуться!

Олег СОКІЛ.

● З перших уст

Що таке свобода?

(Закінчення. Початок на 1-й стор.)

Я купив цю книгу минулого тижня на київському центральному вокзалі, повертаючись зі службового відрядження. У Києві я був із міністеркою закордонних справ Анналеною Бербок. Як завжди, український нічний потяг прибув з точністю до хвилини. І як завжди, я подумав про «Deutsche Bahn».

Спершу я хотів просто пожартувати, що ніхто у світі не відчуває тієї свободи, що її «Deutsche Bahn» відчуває до власного розкладу. Але потім я згадав книгу Снайдера і подумав: іноді свобода — це прояв добра всупереч присутності зла. Адже насправді вільними є працівниці та працівники «Укрзалізниці». Свою свободу вони стверджують щодня. Вирушаючи й прибуваючи вчасно. Попри повномасштабну війну. Вони роблять це, бо вони воліють це робити. Замість питати себе «Чи можемо ми?» вони кажуть собі «Ми мусимо».

Свобода — це воля до свободи.

Але маю зізнатися. Хоч я не лише посол України, а й самопроголошений амбасадор «Укрзалізниці», я не надто люблю нічні поїзди. Мені бракує таланту в них засинати.

Найбільше за все я люблю літати. Навіть ще більше — за штурвалом літака. І якби про свободу запитали мене особисто, я б, певно, говорив про небо. Про українське небо, в якому сьогодні заборонені цивільні польоти, а замість літаків — російські ракети й дрони. І я би поділився своєю вірою в те, що одного дня ми знову полетимо з моїм добрим другом Нікою. І я знову буду його другим пілотом. Після заборони польотів літак Ніки стояв в одеському ангарі. В ангарі його літак знищив російський дрон-камікадзе.

Ви, певно, чули, що ми, українці, збудували найбільший літак у світі. Наш літак звався «Мрія». У лютому 2022 року «Мрія» потрапила в російський приціл однією з перших. Ставши, на жаль, однією з наших перших втрат.

У росіян багато літаків. Росіяни навіть були в космосі. Але, я переконаний, росіяни не вміють ані літати, ані мріяти. Бо в них нема крил. Бо вони не вміють бути вільними.

Відповідаючи на «доленосне питання» Аденауера, росіяни знову і знову свідомо обирають замість свободи рабство.

Це правда, що Путін фальсифікує вибори. Проте лише тому, що він диктатор. Для перемоги на російських виборах Путіну не потрібні фальсифікації.

Що росіяни дійсно вміють добре, то це ненавидіти. Їхня головна мотивація — бажання знищувати.

Звільнені українські військовополонені розповідають, що росіяни називають свої тортури «атракціонами». Як у парку розваг. Росіяни беруть старі телефонні апарати з великим ампержем. Вони катують, пускаючи струм телефонними дротами. Вони підвішують людей догори ногами на турніках і називають це «велосипедом». Людям на голови натягають сміттєві пакети з хлоркою. Бо людина не має дихати вільно.

Нема потреби говорити росіянам «Don't look up». Росіяни все одно не знають, що над ними існує небо. В їхній свідомості над ними лише їхній місцевий командир. І десь там, зовсім угорі, Путін.

Росіяни не мріють. Тому вони не здатні знищити нашу мрію. Тому вони не здатні окупувати наше небо.

Я знову літатиму разом із моїм другом Нікою як другий пілот у вільному українському небі.

Було б, звісно, символічно, якби один із перших польотів у мирному небі України здійснив майбутній канцлер Фрідріх Мерц — як командир екіпажу. Як другий пілот, я можу бути зв'язківцем. Як дипломат, я вже так чи інакше це роблю.

Свобода — це не лише здатність мріяти. Свобода — це насамперед воля втілювати свої мрії в життя.

А, можливо, свободу взагалі не описати словами?

От я, наприклад, люблю музику. Музика — це справді та сила, що вивільняє особистість.

Восени 2022 року мене призначили послом у Німеччині. І першим завданням було, відповідно, до Німеччини дістатись. Літаки не літають. Про мою любов до нічних поїздів ви вже знаєте. Вибір був очевидний. Тож удвох із моєю дружиною Оленою ми сіли в автівку.

Вибір музики — одна з небагатьох свобод, що маєш за кермом. Послом призначають не щодня — в моєму житті це, наприклад, сталося наразі лише один раз. Тож подорож була особлива. І плейліст мав бути особливим. Я зібрав його з порад моїх німецьких підписників у тоді ще Twitteri.

У цьому плейлісті була й одна пісня, яку я тоді відкрив для себе наново. «Freiheit ist das einzige, was zählt» («Свобода — це єдине, що має значення»). Ці рядки ми з Маріусом Мюллером-Вестернгаґеном наспівували разом дорогою до Берліна. Авансцену я з любові до дружини уступив Вестернгаґену.

«Єдине, що має значення». Які чудові слова, чи не так? Google розповів мені, що цей свій хіт — «Freiheit» («Свобода») — Вестернгаґен виконував і на концерті на підтримку України навесні 2022 року. Це було зворушливо. Це було надихаюче.

За кілька місяців я випадково зустрів Вестернгаґена в Дюссельдорфі. Я розповів йому про своє захоплення і подякував за «Свободу».

Ще за кілька місяців побачив його знову. Цього разу в ефірі політичного ток-шоу Maischberger. І що ж я почув? Вестернгаґен говорив про «довгострокові причини війни», німецьку політику він називав «концертом на замовлення», адже «перемога України — це, може, й правильно, але ж ми живемо не в ідеальному світі». І тому, говорив Вестернгаґен, потрібні поступки. Передусім, звісно, з боку України.

Ну а щодо «Свободи», то пісня, виявляється, ніколи й не мала на меті бути серйозною. Це була, радше, сатира.

То, виходить, свобода — це сатира? Боротьба за свободу — це такий першоквітневий розіграш? Свобода — це жарт?

Коли я минулими вихідними думав над цією промовою, в мене перед очима стояли дев'ять імен. Тимофій. Радислав. Аріна. Герман. Данило. Микита. Аліна. Костянтин. Нікіта. Це імена дев'яти дітей. Усі вони були вбиті у п'ятницю ввечері російською ракетою. Найменшому, Тимофієві, було три роки й дев'ять місяців. За своє коротке життя він не знав жодного дня без війни. Найбільше він хотів, щоби його тато повернувся з фронту живим.

У суботу ввечері я натрапив на цитату одного німецького інфлюенсера. «Я краще житиму в несвободі, ніж помру за свободу». Кінець цитати.

У Тимофія жодного вибору, звісно, не було. А як щодо його батька? Якби його батько склав зброю, якби всі українські батьки й матері склали зброю — то, може, їхні діти лишилися б живими? У несвободі, під російською окупацією, але, певно, живі? Тимофій став би Тімофеєм. Але пішов би до школи. Так, до російської школи. Проте чи є різниця?

То, може, свобода — це омана? Ніхто ж не наважиться сказати, що свобода важливіша за життя дитини.

Наступного дня я був на 80-й річниці звільнення Бухенвальда. Після церемонії у Веймарі я поїхав на територію колишнього концтабору. Перед входом до меморіалу до мене підійшов чоловік. «Я — ваш підписник у Х. Мене звуть Гольґер Оббаріус, я працюю тут у департаменті освіти».

Він запропонував провести для мене екскурсію. Коли ми підійшли до крематорію, він показав на ділянку за парканом. Там, за наказом коменданта, був облаштований невеликий зоопарк. Зона відпочинку для есесівців, де вони разом із сім'ями могли проводити свої обідні перерви. Пізніше це стало обов'язковим. Так наказав комендант.

Час із родиною. За двадцять метрів від крематорію, куди приносили й складали тіла щойно вбитих людей. Для нацистів це були не люди. Для нацистів це були ресурси. Обідня перерва есесівців у зоопарку мала ще раз вказати в'язням по той бік паркану на їхнє місце у цьому світі. У повній відповідності напису на воротах. «Jedem das Seine». «Кожному своє».

У цей момент мені пригадався шкільний підвал у Ягідному на Чернігівщині. Упродовж близько місяця навесні 2022 року Ягідне було окуповане росіянами. Всіх місцевих мешканців на цей час закрили в цьому підвалі. Чоловіків змушували роздягатися догола. Росіяни шукали татуювання з українською символікою. На людину було менше одного квадратного метра. Ховати померлих заручників росіяни заборонили.

Я був там разом з міністеркою закордонних справ Анналеною Бербок. Один із колишніх в'язнів підвалу зустрів нас словами: «Вітаємо в концтаборі Ягідне».

У книзі «Світлий Шлях» Станіслав Асєєв розповідає про таємну в'язницю «Ізоляція» в окупованому Донецьку. Після 2014 року Асєєв лишився у Донецьку, звідки під псевдонімом писав для «Радіо Свобода». У 2017-у його схопили російські окупанти. Помістили в «Ізоляцію».

У книзі Асєєв називає це місце «донецьким Дахау». «Світлий Шлях» вийшов також і в німецькому перекладі. Звісно, в Німеччині Асєєва чи не одразу спитали, чи він раптом не перебільшує з порівнянням. «Ізоляція» — це не «фабрика смерті», сказав Асєєв, проте її цілком можна порівнювати з німецькими концтаборами початку 1930-х. Через концентрацію ув'язнених та повну відсутність будь-якого закону.

В «Ізоляції» також катували струмом. Полонених змушували співати. Насамперед, гімн СРСР.

Представник єврейської громади Дюссельдорфа якось сказав: «Звісно, ніхто не ставить під сумнів сингулярність злочину Голокосту. Але так само сингулярною є й сьогоднішня російська геноцидальна війна проти України».

Росіяни відмовляють нам, українцям, у праві на існування. Вони не кажуть, що нас всіх треба знищити. Вони просто кажуть, що нас не існує.

Коли ми говоримо про російські концтабори в Україні, ми не намагаємося знецінити чи поставити під сумнів злочини Аушвіца, Бухенвальда чи Дахау. І якщо ми сьогодні й перебільшуємо, то чи не краще перебільшити сьогодні, аніж потім мусити сказати те саме зі вже абсолютною впевненістю?

«Тоді теж так починалося», – цитував колишній федеральний президент Крістіан Вульф під час пам'ятного заходу в Веймарі слова Марґот Фрідлендер. Марґот Фрідлендер вижила під час Голокосту. «Якщо Фрідлендер сьогодні таке каже, то ми повинні діяти», – продовжив Вульф у своїй промові. І прямо перейшов у напад на «Альтернативу для Німеччини».

Російський фашист Александр Дугін, якого Вульф також згадував у промові, у 2014 році казав: «Українців треба вбивати, вбивати і вбивати». Є щонайменше двоє відомих політиків, які охоче поширюють ідеї так званого євразійства Дугіна. Один із них — Владімір Путін. Другий — Бйорн Гьокке, лідер «Альтернативи для Німеччини» в землі Тюрингія. В Тюрингії знаходиться Бухенвальд.

Тоді теж так починалося. Попередження — це не знецінення. Свобода має вміти себе захистити. А головне — воліти себе захистити.

У Бухенвальді всі знають ім'я українця Бориса Романченка. Він був ув'язненим у цьому концтаборі й вижив. У березні 2022 року він загинув у своїй квартирі в Харкові від російської ракети. Він не вижив у російській війні.

«Для нас, для тих, хто тут працює, підтримка України — річ самоочевидна. Бо це взаємопов'язано», – сказав мені Гольґер Оббаріус.

Він вразив мене своїм глибоким знанням історії, але водночас своєю людяністю та емпатичністю. Кожне слово він добирає з обережністю. Він знає, що лише так можна говорити про Бухенвальд.

Гольґер Оббаріус не писав хітів про свободу. Але в нього, ймовірно, найважливіша робота у світі. Він вчить людей свободі. І пояснює, чому її треба берегти. У Бухенвальді це усвідомлюєш, певно, найкраще.

Цікаво, чи той молодий німець, який «краще житиме в несвободі, ніж помре за свободу», бував колись у Бухенвальді?

Дітей у Бухенвальді вбивали відразу, щойно знаходили. Діти не працюють, але їдять. З погляду нацистів, діти – найдаремніші з усіх унтерменшів.

У підвалі в Ягідному було 80 дітей. Найменшому немовляті сповнилося й півтора місяця.

Ні, окупація точно не краще. Вона не рятує дітей. Несвобода — це антонім порятунку життя.

Ціна несвободи буде завжди вищою за ціну свободи.

Свобода — це фундамент, на якому тримається вся архітектура Європи. Свобода — це передумова всіх людських цінностей.

В Україні ми відзначаємо 25 листопада День Гідності та Свободи.

Ці два поняття доповнюють одне одного.

Бо гідність людини завжди недоторканна. Бо свобода людини завжди варта боротьби за неї.

Поняттям свободи часто маніпулюють. Найбільше це люблять автократи й ультраправі. Вороги демократії навчилися майстерно користуватися демократичними інструментами заради власних інтересів.

Газети Berliner Zeitung і junge Welt завжди виставлятимуть себе найпалкішими захисниками свободи слова. Проте йтиметься їм насправді про свободу від фактів і поширення російської пропаганди.

Ну а найгучніше про свободу волатиме, звісно, Russia Today. Під вивіскою NachDenkSeiten вона розповідає про подвійну мораль Заходу, відверто керуючись аморальним компасом Москви.

Мені шкода, що Вільна демократична партія не увійшла до 21-го скликання Бундестагу. Таким був демократичний вибір. Мені шкода через те, що сьогодні як ніколи потрібна кожна демократична партія. Бо фракція партії «Альтернатива для Німеччини» подвоїлася.

І клятий обов'язок кожного демократа — щодня захищати свободу.

Свобода має бути готовою до війни. Демократія має бути здатною себе захистити.

Стримування російського агресора починається з перемоги над російським представництвом у Бундестазі.

Бо свобода — це не жарт.

Свобода — це щось дуже особисте, що можна зберегти лише разом.

Ми живемо в неідеальному світі.

Але свобода — це мріяти про ідеальний світ. І воліти втілити цю мрію в життя.

Можливо, справжню ціну свободи розумієш лише тоді, коли знаєш, що таке справжня несвобода.

Українець Сергій Гриців захищав Маріуполь і потрапив у російський полон. Восени 2024 року його звільнили під час обміну полоненими. Далі його пряма мова: «Якби, наприклад, сказали: «Давайте ми вам віддамо всіх полонених, але ви нам віддасте всю Запорізьку область». Чесно, я б краще сказав, що буду сидіти. Кажу ще раз: інтереси держави, громади, суспільства, нації набагато більші, ніж мої особисті. Інакше навіщо це все, цей полон?». Кінець цитати.

У жовтні 2022 року я їхав автівкою до Берліна. Мій шлях пролягав Автобаном Свободи. Цей автобан з'єднує Варшаву та Берлін. Одного дня цим самим автобаном я повернуся до України. Важливо, щоб Автобан Свободи було продовжено. Не лише до Києва. А й до Луганська. І далі на Південь. Через Донецьк. Через Маріуполь. І до самої Ялти. У вільному українському Криму.

Наші міста знову пізнають свободу. Її відчує наше небо. Її відчує наше море.

І тоді на Стіні пам'яті в Києві більше не з'являтимуться нові світлини.

Європа живе тому, що завжди бореться за свободу.

Боротьба за свободу триває. І свобода обов'язково переможе.

Бо свобода означає перетворювати мрії на цілі. Бо свобода більша за нас усіх. Бо свобода завжди варта боротьби.

Свобода — це виклик. І слабкістю його не подолати. Свобода вимагає сили.

Наш світ не ідеальний. Проте майбутнє нашого світу визначаємо ми.

Хай живе Європа! Хай живе свобода! Слава Україні!

Олексій МАКЕЄВ,
посол України в Німеччині.

Джерело: посольство України у ФРН (https://germany.mfa.gov.ua).

● Ініціатива

Рекордний борщ чорноморців

Минулої суботи, 12 квітня, у Чорноморську святкували День міста, якому сповнилося 52 роки. Це стало гарною нагодою для місцевого люду допомогти Збройним силам України.

З ініціативи міського голови Василя Гуляєва того дня організували благодійний ярмарок «Незламний Південь», а всі зібрані під час його проведення кошти спрямували на потреби наших захисників.

Святкування відбувалося у центрі міста, біля палацу спорту «Юність». Кухарі міста зварили 2000 літрів смачного зеленого борщу, одним, а може, й головним, інгредієнтом якого стали 100 страусиних яєць. Досягнення зафіксували в Національному реєстрі рекордів України. Усі охочі могли скуштувати й інші смачні страви та посильними донатами підтримати нашу армію. Проводилися й різні конкурси, змагання, співали пісні, танцювали.

Одне слово, у День міста чорноморці поєднали приємне з корисним: насолоджувалися дружнім спілкуванням і творчою атмосферою та робили внески у перемогу України.

Юлія ВОЛОБУЄВА.

● До уваги

ПОВІДОМЛЕННЯ

про намір ТОВ «КОМУНСЕРВІС» коригувати тарифи на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення на 2025 рік

Відповідно до ст. 10 Закону України «Про житлово-комунальні послуги», керуючись Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 05 червня 2018 року №130 «Про затвердження Порядку інформування споживачів про намір зміни цін/тарифів на комунальні послуги з обґрунтуванням такої необхідності», ТОВ «КОМУНСЕРВІС» доводить до відома споживачів інформацію про намір звернутися до Таїровської селищної ради із заявою щодо коригування тарифів на послуги централізованого водопостачання та централізованого водовідведення на 2025 рік, які надає ТОВ «КОМУНСЕРВІС».

Згідно із ч. 5 ст. 3 Порядку формування тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №869 від 1 червня 2011 року, коригування тарифів на централізоване водопостачання та/або централізоване водовідведення — перерахунок тарифів у зв'язку зі зміною протягом строку їх дії обсягу окремих складових, вартість яких змінилася з причин, що не залежать від ліцензіата.

17 липня 2024 р. ТОВ «КОМУНСЕРВІС» було подано заяву до Таїровської селищної ради про коригування тарифів на послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення із доданням відповідного пакету документів. Згідно з Рішенням виконкому Таїровської селищної ради Одеського району Одеської області №323 від 22 серпня 2024 р. було встановлено тариф на послугу з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення на 2024 рік. Даний тариф був введений в дію з 15 вересня 2024 р. згідно з Наказом ТОВ «Комунсервіс» №46 про коригування тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Із 01 січня 2025 року набула чинності Постанова НКРЕКП №2306 від 24.12.2024 р. «Про встановлення тарифів на централізоване водопостачання та централізоване водовідведення ТОВ «Інфокс» філія «Інфоксводоканал», згідно з якою ціна на послуги водопостачання зросла до 10,93 грн (без ПДВ), з водовідведення — до 7,74 грн (без ПДВ), відповідно сума планованих витрат ТОВ «КОМУНСЕРВІС» на 2025 рік теж була збільшена.

ТОВ «Інфокс» є постачальником послуг з водопостачання та водовідведення для ТОВ «Комунсервіс» тому підвищення тарифів на дану послугу передбачає збільшення вартості тарифів на послуги, які надаються ТОВ «Комунсервіс».

Розрахунок тарифів на послуги з централізованого водопостачання та централізованого водовідведення здійснювався у липні 2024 року, тому на момент проведення розрахунку ТОВ «КОМУНСЕРВІС» не мало інформації щодо підвищення тарифів з водопостачання та водовідведення.

Встановлення тарифів на послуги у розмірі, нижчому за розмір економічно обґрунтованих витрат на їх виробництво, без визначення джерел для відшкодування відповідної різниці, у тому числі за рахунок державного або місцевих бюджетів, не допускається.

У зв'язку із вищевикладеним, ТОВ «КОМУНСЕРВІС» має намір здійснити коригування тарифів, з приводу чого, згідно з чинним законодавством, звернулося до органів місцевого самоврядування для коригування тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення.

Таким чином тарифи в 2025 році складатимуть:

— тариф на послуги з централізованого водопостачання — в розмірі 27,84 грн, у т.ч. ПДВ;

— тариф на послуги з централізованого водовідведення в розмірі — 24,90 грн, у т.ч. ПДВ.

Зауваження і пропозиції приймаються протягом 10 календарних днів з дня публікації цього повідомлення в друкованому засобі масової інформації за адресою: 65037, Одеська область, Овідіопольський район, с. Лиманка, ж/м Совіньйон, вул. Одеський бульвар, 3 або на поштову скриньку e-mail: kommunservis@ukr.net до 26 квітня 2025 року включно.

Розрахунок планових витрат на послуги водопостачання та водовідведення ТОВ «КОМУНСЕРВІС» на 2025 рік розміщений на офіційному сайті ТОВ «КОМУНСЕРВІС» http://sovinyon-kms.com.ua.

З проєктом рішення виконавчого комітету Таїровської селищної ради щодо встановлення тарифів на послуги з централізованого водопостачання та водовідведення і розрахунками тарифу на водопостачання та водовідведення можна ознайомитися на інформаційних ресурсах Таїровської селищної ради.

● До уваги громадськості

Повідомлення про намір отримати дозвіл на викиди забруднюючих речовин

Товариство з обмеженою відповідальністю «ОДЕСНАФТОПРОДУКТ-БАРВІНОК» (ТОВ «ОНП-БАРВІНОК», код ЄДРПОУ — 30047378, юридична адреса: 65039, Одеська обл., Одеський р-н, м. Одеса, 2-й Артилерійський провулок, буд. 6, тел. +380503935377, e-mail: onpserv@ukr.net) повідомляє про наміри отримати дозвіл на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, що розташовані за адресою: 65049, Одеська обл., Одеський р-н, м. Одеса, вул. Одеської громади, буд. 26.

Підприємство займається наданням в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна. Згідно з вимогами Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» діяльність підприємства оцінці впливу на довкілля не підлягає.

Джерелами утворення забруднюючих речовин в атмосферу є: газовий котел РОСС, газовий водонагрівач BOSCH.

Основними забруднюючими речовини, що надходять в атмосферу, є: сполуки азоту — 0,018 т/рік, оксид вуглецю — 0,079 т/рік, метан — 0,0003 т/рік, вуглецю діоксид — 17,555 т/рік.

Загальний обсяг ЗР, які викидаються стаціонарними джерелами, складає 0,097 т/рік.

Заходи щодо впровадження найкращих існуючих технологій виробництва та природоохоронні заходи щодо скорочення викидів забруднюючих речовин не передбачаються.

Дозволені обсяги викидів не перевищують нормативи гранично допустимих викидів забруднюючих речовин із стаціонарних джерел.

З пропозиціями та зауваженнями щодо отримання дозволу на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами звертатися протягом 30 календарних днів з моменту публікації до Одеської обласної державної адміністрації за адресою: м. Одеса, проспект Шевченка, 4, тел/факс (0482) 34-29-71, тел. 718-92-47, e-mail: genotdel@od.gov.ua.

● Приклад

Свобода, краса і контент

Креативна імперія в США від українки

Як знайти свій голос у світі штучного інтелекту (ШІ) і не втратити себе? Катерина Микитюк — контент-редакторка, продюсерка, експертка зі ШІ та засновниця двох креативних брендів у США — розповідає свою історію успіху.

— Катерино, з чого почалася твоя історія у США?

— Свобода — це можливість обирати. І для мене цей вибір був творчим. Я приїхала до США, маючи за плечима роки роботи в медіа, на телебаченні, у креативі. І почала все з нуля. У новій країні, без зв'язків, без системи. Але з чітким внутрішнім відчуттям, що я тут — щоб створювати.

Мій шлях починався з маленьких зйомок, коротких відео, створення брендованого контенту. Писала, знімала, редагувала, формувала візуальну мову брендів, які тільки-но зароджувалися або шукали новий голос. І поступово побачила, як ця здатність — бачити історію там, де її ще нема — стала моєю суперсилою.

— Розкажи більше про свої проєкти. Що зараз для тебе найважливіше?

— Сьогодні я керую двома проєктами. Перший — це The Flowers, бутик флористики й креативної продукції в Малібу, з клієнтами світового рівня. Цей бренд виріс без жодного бюджету на рекламу — тільки завдяки контенту. Ми створювали історії з квітів, і ці історії розліталися інтернетом. Квіти для мене — це мова без слів. Вони можуть передати настрій, емоцію, стиль — і саме це я транслюю через свої зйомки.

Другий проєкт — Almighty Content — освітній рух про ШІ. Я видала книгу, створила онлайн-курс і готую розширення у велику платформу, яка навчатиме людей створювати контент нового покоління: фото, відео, тексти — з використанням нейромереж. І все це — без втрати душі. Бо навіть найкращий інструмент — це лише інструмент. Головне — хто ним користується.

— Яка твоя головна місія як контент-стратега й викладачки?

— Мені важливо не просто навчити новим інструментам. Я хочу змінити підхід до контенту загалом. Контент — це не просто картинка чи підпис. Це спосіб говорити зі світом. Я вірю, що творець майбутнього має бути одночасно художником, стратегом і технологічним мислителем.

Мій курс Almighty Content — це місце, де я показую, як це поєднати. Ми створюємо ШІ-аватарів, знімаємо генеративні фотосесії, працюємо з текстами, монтуємо відео й вчимося мислити контентом. Це практична система, яка підходить і новачкам, і досвідченим креаторам.

— Чи маєш поради для тих, хто тільки починає творити у сфері контенту?

— Так. І найперша порада — почати. Не чекати ідеальних умов. Створювати. Робити помилки. Переосмислювати. Друге — не забувати про власний стиль. Бути собою. У морі трендів завжди перемагає автентичність. І третє — не боятися ШІ. Це інструмент, а не ворог. Він може стати вашим творчим прискорювачем, якщо ви дасте йому напрямок.

— Що для тебе означає свобода?

— Свобода — це не просто відсутність рамок. Це здатність створювати своє — і не чекати на аплодисменти. Я вірю, що краса — це не шаблон. Що сильна жінка — не обов'язково гучна, але завжди справжня. Що можна будувати бізнес без агресії, а через стиль, зміст і смак.

Свобода — це коли ти розповідаєш історії, які надихають. Коли ти вчиш інших не копіювати, а творити. І коли твоя творчість стає частиною чогось більшого — спільноти, руху, культури.

— Як ти бачиш майбутнє індустрії?

— Індустрія змінюється. ШІ вже поруч — так само, як колись з'явився iPhone і всі спочатку його побоювалися, а тепер не уявляють життя без нього. ШІ — це новий інструмент. Він не замінює людську інтуїцію, бачення, емпатію. Але він може підсилити наші ідеї, пришвидшити процеси, зробити творчість доступнішою. Все залежить від того, хто тримає «пензель» у руках.

Я хочу, щоб більше українців відчули цю свободу — творити, не озираючись. Використовувати новітні технології, залишаючись вірними собі. Бо саме так твориться майбутнє: на перетині глибини, стилю і сміливості.

Із досьє. Катерина Микитюк — журналістка, креативна продюсерка, контент-редакторка і засновниця двох проєктів у США: квіткового бренду The Flowers, який обслуговує зіркових клієнтів, та освітньої платформи Almighty Content, присвяченої контенту з використанням ШІ. Авторка книги «AIMIGHTY CONTENT», викладає курс про використання ChatGPT, Midjourney, Pika, Runway, ElevenLabs та інших інструментів. Працювала з Netflix, Amazon, J'Adore Les Fleurs, Armani Beauty, Warner Bros., Coach, MAC та іншими брендами.

Розпитував Олег ПІДЛІСНИЙ.

● Оголошення

У зв'язку з утратою вважати недійсними оригінали: свідоцтва (реєстр. №19-1216) про право власності на квартиру 13 по вул. Комарова, буд. 6 у м. Одесі, розпорядження органу приватизації №35686, видані 24 лютого 1994 року управлінням ЖКГ виконкому Одеської міськради народних депутатів Гайдаровій Пелагеї Єгорівні, Гайдаровій Хадіжат Абдурахманівні, Шляхову Дмитру Семеновичу.

У зв'язку з утратою вважати недійсним оригінал технічного паспорта на квартиру за адресою: Одеська обл. м. Ізмаїл, вул. Княгині Ольги, 26, кв. 5.

Атестат про повну загальну середню освіту за номером СК 51846800 і додаток до нього за номером АА 434048, видані 30.07.2020 року Чорноморським ліцеєм ім. Тараса Шевченка м. Чорноморськ на ім'я Велічук Олени Богданівни, вважати недійсним у зв'язку з утратою.

У зв'язку з утратою вважати недійсним посвідчення багатодітної сім'ї, БС №056286, видане 14.06.2016 р. (дійсне до 03.12.2024 р.) управлінням соціального захисту Арцизької РДА на ім'я Кулагіна Наталя Олегівна.

Вважати недійсними втрачені оригінали: свідоцтва про здобуття базової середньої освіти, СК №54556810, та додатка до нього, видані у 2024 році Одеською гімназією «Південноукраїнська» Одеської міської ради на ім'я Левицький Давид Дмитрович.

У зв'язку з утратою вважати недійсним посвідчення багатодітної сім'ї, БС №305898, видане 04 лютого 2020 р. (дійсне до 19 грудня 2033 р.) управлінням соціального захисту населення Золочівської РДА на ім'я Гураль Марія Іванівна.

У зв'язку з утратою вважати недійсними оригінали:
свідоцтва про право власності на житло — 6/10 частки квартири 21, яка знаходиться за адресою: м. Іллічівськ, вул. Леніна, буд. 35А, виданого 16 грудня 2005 року ДП «Іллічівський морський торговельний порт» на ім'я Єрмоленко Микола Васильович на підставі розпорядження №73 від 8 грудня 2005 р.;
рішення виконкому Іллічівської міськради №1248 від 22 грудня 2005 р.;
свідоцтва №2507 про право власності на 4/10 квартири 21 по вул. Леніна, буд. 35-А у м. Іллічівськ, виданого 19 січня 2006 року виконавчим комітетом Іллічівської міської ради Єрмоленку Миколі Васильовичу на підставі рішення виконкому Іллічівської міськради №1248 від 22 грудня 2005 р.

Наймайстерніші з-поміж майстрів

У виставковій залі Одеського обласного центру української культури відбулося нагородження лауреатів обласної премії народних майстрів імені Ростислава Палецького 2025 року.

Цьогорічних переможців визначав оргкомітет у складі: Анатолія Кравченка, народного художника України; Ярослави Різникової, заступниці директора департаменту культури, національностей, релігій та охорони об'єктів культурної спадщини облдержадміністрації; Валентини Вітос, директорки обласного центру української культури; В'ячеслава Кушніра, доктора історичних наук, професора, декана факультету історії та філософії ОНУ ім. І.І. Мечникова, члена правління Національної спілки краєзнавців України; Людмила Казанчук, лауреатки премії ім. Ростислава Палецького 2019 року в номінації «Художня тканина»; Олександра Гаркавченка, керівника гуртка «Художня кераміка» в Одеському міському палаці дитячої та юнацької творчості, лауреата премії ім. Ростислава Палецького (2013) в номінації «Народна кераміка»; Антоніни Димової, завідувачки відділу декоративно-прикладного мистецтва ООЦУК, лауреатки премії ім. Ростислава Палецького (2012).

А тепер — про переможців-2025.

У номінації **«Художня тканина»** обласної премії імені Ростислава Палецького удостоєна **Асія Гудименко** (м. Одеса).

Неймовірні українські пейзажі, квітуча Україна на переломі мирного та воєнного часів стали основою колекції гобеленів цієї майстрині. Наповнені глибоким сенсом композиції з першого погляду приковують увагу до кожної ниточки колекцій «Два примарних літа» та «Дві нескорених зими», у яких втілений увесь біль та смуток воєнних реалій.

Асія Гудименко народилася в Одесі. У 1986-у закінчила Дитячу художню школу №2, а в 1997-у — Одеське державне художнє училище ім. М.Б. Грекова (спеціальність — художня кераміка). Із 2006-го працює викладачем художнього класу в Дитячій музичній школі №2 ім. О.К. Глазунова (зараз — Одеська школа мистецтв №2 ім. О.К. Глазунова). Її вихованці беруть участь у багатьох виставках різного рівня, мають престижні нагороди. Випускники школи продовжують художню освіту у фахових навчальних закладах.

У 2019-у Асія Гудименко закінчила художньо-графічний факультет Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського. Постійно підвищує кваліфікацію у форматі безперервної викладацької освіти, має друковані праці. Із 2013-го — членкиня Національної спілки художників України. З початку повномасштабного вторгнення почала займатися волонтерською діяльністю — виготовляє індивідуальний маскувальний захист «Марушка» для наших воїнів. Уже передала захисникам понад 100 «марушок». До речі, на виготовлення однієї потрібно близько 40 годин.

У номінації **«Декоративне та народне малярство»** премією імені Ростислава Палецького нагороджена **Ганна Константинова** (с. Городнє Болградського району).

Глиняна іграшка — особливий вид народної творчості. Вона не завжди була призначена лише для забави. Найчастіше слугувала прикрасою народного побуту. Образи іграшок прості, оригінальні і дуже яскраво виражають уявлення майстрів про світ, природу, людей.

Своє бачення Ганна Константинова втілила у колекції розписаних болгарських іграшок — фігурок людських образів у національному вбранні, виготовлених із глини та декоративних гарбузів (вона сама вирощує різні сорти і готує їх до розпису). Самостійно опанувала кераміку і стала авторкою болгарської народної іграшки з глини, у якій відображає життя та національну культуру свого народу.

Майстриня — учасниця численних виставок і фестивалів в Україні, Молдові, Польщі, Туреччині та Болгарії, є володаркою багатьох нагород, серед яких і премія ім. Ростислава Палецького 2008 року. Неодноразово була гостею телевізійних програм, зокрема телеканалів «Перший» та «Суспільне».

У номінації **«Художні вироби з природних матеріалів»** премією імені Ростислава Палецького відзначена **Ганна Щичко** (із с. Щасливцеве Херсонської області, нині через війну мешкає в Одесі).

Писанкарство — це більше, ніж розпис яєць. Це магія кольорів, символів і добра, що передається з покоління в покоління. Вісім колекцій писанок і травлянок стали справжніми витворами мистецтва завдяки майстерності Ганни Щичко. На гусячому та страусиному яйцях мисткиня втілила рідні херсонські сюжети із символічними кавунами та соняхами, морські та квіткові композиції, творчі мотиви знаменитої художниці Марії Примаченко, а також писанку-автопортрет. Справжньою окрасою стала її колекція «Витинанки». Кропітка праця майстрині відчувається у кожному міліметрі різблянки.

Із самого дитинства Ганна Щичко присвятила себе мистецтву: живопису, художній вишивці, писанкарству, створенню весільних воскових віночків. Вона є авторкою «Найбільшої писанки Херсонщини» за проєктом Щасливцевської сільської ради. У 2021 році посіла друге місце в конкурсі майстрів декоративно-ужиткового мистецтва «Таврійський сувенір» у номінації «Сувенір, що презентує громаду». Виїхавши з окупації 22 листопада 2024 року, пані Ганна вивезла із собою більшу частину колекції писанок.

У номінації **«Науково-дослідницька праця та популяризація національного народного мистецтва»** премії імені Ростислава Палецького удостоєна **Оксана Здоровецька** (м. Одеса).

Українська символіка пронизує чи не кожну її роботу, які разом формують образ напрочуд барвистої, квітучої країни. Державний символ Тризуб став основою її однойменної живописної колекції.

Оксана Здоровецька закінчила Одеське державне художнє училище ім. М.Б. Грекова (1986) та Ленінградське вище художньо-промислове училище ім. В.І. Мухіної, факультет промислового дизайну (1992). Працює в галузі графіки, живопису, дизайну. Із 1993 року — учасниця загальноукраїнських та міжнародних виставок, арт-проєктів, пленерів. Із 2012-го — членкиня Національної спілки художників України. Із 2015-го — секретар Одеської обласної організації НСХУ. Дипломантка Всеукраїнського мистецького проєкту «Мальовнича Україна» (2018). Нагороджена медаллю «За служіння мистецтву» (2020). Лауреатка обласної премії образотворчого мистецтва імені Михайла Божія в номінації «Графіка» (2022). Номінантка Всеукраїнської премії Міністерства культури та НСХУ імені Катерини Білокур за твори традиційного народного мистецтва.

Дипломами обласної премії народних майстрів імені Ростислава Палецького 2025 року відзначені: Наталія Леурда (м. Роздільна), Ольга Погрібна (м. Одеса), Федора Караїван (с. Виноградівка Болградського району), Інна Лобода (м. Чорноморськ),

Вікторія Григор'єва (м. Роздільна). Павло Шестопалов (м. Одеса).

Виставка робіт народних майстрів працюватиме до 23 квітня щодня, крім суботи та неділі, з 10.00 до 17.00 за адресою: м. Одеса, вул. Польська, 20, Одеський обласний центр української культури. Вхід вільний.

Що не знищили, те вкрали

За оцінками ЮНЕСКО, завдані російською агресією з 2014 року збитки українській культурній спадщині становлять понад $2,6 мільярда. Вважається, що це розграбування українських музеїв є наймасштабнішим із часів Другої світової війни. Для прикладу: тоді на території України окупаційні війська знищили і викрали понад 500 тисяч музейних експонатів, 51 мільйон книг, 46 мільйонів архівних справ, а з 2015-го по 2023-й лише в Криму рф провела понад 1385 археологічних розкопок і вивезла приблизно 5 мільйонів артефактів.

Як пише «Історична правда» (https://www.istpravda.com.ua), росія завжди намагалася вести імперську загарбницьку політику не тільки щодо земель нашої країни, а й щодо її культурного спадку. Це стало невіддільною частиною дій кремлівського режиму з впровадження стратегії насильницького знищення української національної ідентичності та привласнення собі нашої історії.

Одним із перших характерних для росії випадків привласнення українських культурних пам'яток стало викрадення Вишгородської ікони Божої Матері, яку Константинопольський патріарх подарував київському князеві Мстиславу Великому. Вона зберігалася в містечку Вишгороді під Києвом і вважалася найбільшою святинею Київської Русі. У 1155 році син удільного князя Ростово-Суздальського регіону й засновника москви Юрія Долгорукого Андрій Боголюбський привласнив святиню під час нападу на Київ. Її вивезли до Успенського собору тодішнього Володимира-на-Клязьмі (нині — місто Владимир у рф) та «перехрестили» на Володимирську ікону.

На початку ХХ століття Українська держава одночасно з формуванням набувала і власного досвіду реституції. У квітні 1917 року Комітет Української Центральної Ради ухвалив рішення про повернення зі сховищ москви і петрограда козацьких клейнодів та інших реліквій, вивезених з теренів України у часи російської імперії. У цих містах почали діяти спеціальні комісії з виявлення та складання реєстрів українських пам'яток. Уряд радянської росії визнав претензії справедливими і затвердив постанови про передачу клейнодів представникам України. Частину розпочатого вдалося завершити вже за часів урср. У 1920—1930 роках в Україну були повернуті визначні історичні реліквії з російської Оружейної палати, Третьяковської галереї, Історичного музею в москві та ленінграді. Зокрема, лише з Ермітажу надійшло понад 11 тисяч предметів старовини.

Саме реституція, як юридична дія, є основним засобом компенсації шкоди, заподіяної культурній спадщині та культурним цінностям внаслідок порушення міжнародних норм у період збройного конфлікту. Мовою юристів — це відновлення прав власності на культурні цінності у випадку їх незаконного привласнення. Сама процедура передбачає повернення власникам предметів історичного і культурного значення, що були втрачені внаслідок окупації іноземною державою, викрадені та нелегально вивезені за межі країни походження.

Як уже мовилося, за оцінками ЮНЕСКО, збитки українській культурній спадщині, завдані російською агресією з 2014 року, становлять понад $2,6 мільярда. Питаннями музейної експропріації в агресора опікується директор їхньої зовнішньої розвідки сергєй наришкін. За його наказом була створена інтермузейна група, яка, «подорожуючи» тимчасово окупованими територіями України, фактично викрадає культурні цінності як для власного збагачення, так і для створення чергових міфів, викривлення історичних подій та виправдовування російської агресії.

Відтак для Служби зовнішньої розвідки України повернення культурних цінностей на Батьківщину є важливим і принциповим завданням у рамках відстоювання національних інтересів держави.

Не напишемо ми — напишуть вороги

Згадую свою юність. Писав замітки (зараз кажуть «дописи») в луганські обласні газети, в одеські, писав в іллічівську міську газету. Отримував від редакцій гонорари — 3,59 рубля і щось подібне, а якщо — 5,64 рубля, то це була велика радість. Пізніше, вже у більш зрілому віці, почав розбиратися, а що ж це воно за диво таке: газета?

Пригадую, у будинках, в яких я жив на Хмельниччині та Одещині, на стінах висіли «радіоточки», які починали мовити о шостій ранку і закінчували о 24-й годині. Саме з них народ отримував найсвіжішу інформацію, слухав музику, разом з «радіоточкою» плакав і сміявся. Пізніше з'явилися телевізори, які добру частину цієї роботи взяли на себе. Але ні радіо, ні телевізор не змогли замінити газету. По радіо чи в телевізорі ти щось недослухав чи недодивився — і на цьому все. Щось цікаве забув чи відволікся і не почув, не побачив — і ці втрати вже ніяк не повернеш. Газета ж тобі, як рідна мати чи сестра. Її можна перечитати вдруге, а то й утретє. Її можна взяти із собою на роботу й почитати під час обідньої перерви, нею можна насолодитися в електричці, коли їдеш на рибалку. Особисто мені, як би хто не намагався доводити, що читати в смартфоні зручніше, — вірити в це не хочеться — і я не вірю. З моїх розмов з багатьма знайомими і не знайомими людьми виходить, що таке ставлення до газети у більш ніж половини українців.

Тож яку роль грає газета в житті держави, українського народу й особисто в моєму саме сьогодні — під час нищівної війни Росії з Україною, затяжної колишньою так званою «сестрою»? У російських ЗМІ, зокрема в газетах, ціль одна — підвести ідеологічну базу під захоплення України, під повне знищення українського народу, під те, щоб прищепити загарбникам ненависть до всього українського, користуючись махровою брехнею. І як видно із сьогодення, це російським брехунам прекрасно вдається. По-перше, російське хворе на голову суспільство, колишнє «браття», більше ніж на 90 відсотків за допомогою російських ЗМІ на початку війни підтримало ідею маніяка-вбивці, так званого президента Путіна, про загарбання України і про знищення українського народу. А по-друге, цей же не зовсім здоровий народ вважає, що божевільний диктатор сидить на своєму місці і молиться на нього.

Ціль українських газет — протилежна. Українські газети несуть правду і кожне слово правди — це куля, міна чи бомба. Ні, це не ті боєприпаси, які ми маємо опустити на голови росіян-убивць у відповідь на їхні обстріли нашого народу, а це знешкоджені словами-кулями в наших газетах їхні боєприпаси призначені для нас.

Мені, коли доводилося вступати в будь-яку полеміку з рідною матір'ю, то як останній, найвагоміший аргумент я чув від неї слова: «Льоню, що ти таке кажеш? Та це ж в газеті написано!». Газета для матері була найвищим авторитетом, як і для багатьох українців. Для мене газета і сьогодні є таким авторитетом. Одне, що інколи хочеться не сперечатися з газетою, а підказати авторам дописів, що я хотів би прочитати за тих чи інших обставин.

Читаю в «Чорноморських новинах» під рубрикою «Свобода слова» інформацію «У критичному стані» про масштабне дослідження «Від екстренних заходів до стратегічних рішень», проведене Національною спілкою журналістів України. На мій погляд, дослідження справді масштабне і переслідує саме ту ціль, про яку я хочу сказати. Якщо судити по газеті «Чорноморський маяк», яка видавалася в місті Чорноморську, а потім зникла через відсутність фінансування державою, якщо судити по газеті «Чорноморські новини», яка в кожному номері криком кричить про відсутність коштів на виживання, то можна зробити висновок, що держава Україна на сто відсотків байдужа до доль цих газет і взагалі до того, чи є вони, чи їх нема на білому світі.

Масштабне дослідження критичних потреб місцевих медіа України в умовах кризи та війни підтверджує факт, що держава таки байдужа до цих потреб. Не даються гроші ні на папір, ні на обладнання, ні на заробітну плату, ні на щось інше. Якщо ми впевнені, що газета — це зброя, то виникає питання: «Чому ж зараз Україна цією зброєю не користується?». У Радянському Союзі це була зброя №1. Газета коштувала дві копійки, плата суто символічна. За все, що потрібно для її видання, платила держава, бо знала, куди вкладати кошти, щоб донести інформацію до народу.

І мені сьогодні боляче й прикро від того, що на таке серйозне питання не звертає уваги наш Президент В.О. Зеленський. Це ж треба дожитися до такого, щоб третину українських газет фінансувало американське агентство USAID, яке взяло й відмовилося їх фінансувати! То що ж, Володимире Олександровичу, нам тепер робити? Я впевнений, що журналісти з цього приводу зверталися й у владні кабінети. Але ні на одну букву не помилюся з відповіддю для них: «Ви що? Яка газета? Війна ж зараз у державі, всі гроші на неї».

Таку відповідь можуть дати тільки люди недалекі, якщо не шкідники. А люди серйозні й розсудливі обов'язково проблему вирішать, тим більше, що вирішувати її не Трампу і не Путіну. Наскільки мені дозволяє моя освіта, я бачу в Інтернеті, що в багатьох містах і містечках України, особливо Західної, — профіцитний бюджет (за чутками, у нашому Чорноморську — теж), тобто заробили більше, ніж розраховували. То чому ж з доброї душі не виділити частину грошей з цього профіциту на газети? Бо ж треба не так уже й багато. Але спочатку для цього необхідно ухвалити закон, щоб журналісти не стояли навколішках під кабінетами у добрих дядьків (де ж їх, добрих, знайти?), а щоб отримували від держави те, що дозволить їм вільно і професійно працювати на користь суспільства, держави. Бо якщо не ми писатимемо в наших газетах, то замість нас напишуть наші вороги. Напишуть все, що їм треба для знищення української нації.

Леонтій ПАВЛЮК.
м. Чорноморськ.

Правда, обгорнута у сміх

У день народження знаного українського гумориста і сатирика Степана Олійника (3.04.1908 — 11.01.1982) біля пам'ятника, розташованого на подвір'ї Балтського ліцею №1 імені Олеся Гончара, відбулася урочиста церемонія вшанування його постаті.

На заході, як розповів «Новинар» (https://novynar.city), зібралися учні, вчителі, гості й усі ті, хто добре пам'ятає, ким для нашої культури була і залишається ця людина — майстер глибокого, тонкого гумору, який

бачив життя крізь призму сміху.

Згадали, звісно, і видатного українського письменника Олеся Гончара, який, як і Степан Олійник, народився 3 квітня. Цей збіг дат став символічним, адже обидва залишили вагомий слід в українській літературі.

Сатира, сильніша за цензуру

Директор Балтського історичного музею Петро Ткач, виступаючи перед зібранням, нагадав про вагу слова у складні часи: «Олійник жартував так, що сміялися всі, лише влада нервово здригалася». За його словами, сатира Степана Олійника завжди була не просто жанром, а способом опору: «Його гумор — це правда, обгорнута у сміх».

А ще розповів про те, що, будучи студентом педагогічного інституту, Степан Олійник носив вишиту сорочку. «За цю вишиванку його посадили в тюрму. І тільки завдяки тому, що в нього було дуже багато друзів, які написали листа і виклопотали йому волю, він зміг повернутися знову до навчання... Не цураймося нашого українства», — наголосив Петро Ткач.

Відома балтська журналістка, лауреатка премії імені Степана Олійника Таїсія Крисько згадувала гумориста з теплом і любов'ю: «Він писав сатиру, бо не міг терпіти в нашому суспільстві оте все зло, оті недоліки, негаразди, які були. І висміював це своїм пером. Але робив це з любов'ю. Він сміявся, однак ніколи не принижував. У цьому й була його сила — в доброму слові, яке ставало зброєю».

Директорка ліцею Надія Коптєва у своєму виступі, звертаючись передусім до молоді, не приховувала емоцій: «Я кажу про Олеся Гончара як про людину, котра, як і Тарас Шевченко, є пророком нашої нації. Коли ви станете дорослими і когось зацікавлять його щоденники, то побачите, як багато він говорив того, що є актуальним і сьогодні. Коли ж кажу про Степана Олійника, то навряд чи знайдеться хтось, хто не знає його гуморесок. Ви маєте пишатися тим, що він — наш земляк. Саме у ваших руках — зберігати пам'ять , щоб і ваші діти, і ваші онуки знали про нього, пишалися ним».

Сум поруч із гумором живе

Надія Коптєва провела паралель між пам'ятником Степанові Олійнику і банерами-«кубами», встановленими на центральній площі міста, на яких — портрети загиблих героїв нинішньої російсько-української.

«Між цими банерами — мовчазними свідками нашої болючої сучасності — стоїть пам'ятник людині, яка вміла сміятися. І це контраст, який не можна не відчути. Він нагадує нам, як важливо зберігати людяність навіть у темні часи», — сказала вона, зауваживши, що серед полеглих захисників є чимало випускників ліцею.

Петро Ткач додав болючої статистики: «Сто сімей у нашій громаді вже втратили своїх синів і дочок. Сто... І це лише тут».

Після цих слів на подвір'ї ліцею повисла тиша — глибока і тривожна. Це був день пам'яті не лише про великого гумориста, а й про те, що сміх — це не завжди розвага. Це і наша зброя. І наша надія.

Людмила ШЕЛИХ.

А ви знаєте гагаузьку?

У суботу, 12 квітня, на базі Ізмаїльського державного гуманітарного університету (ІДГУ) відкрилися щотижневі курси гагаузької мови.

Детальніше про це журналістові видання «Південь сьогодні» (https://yug.today) розповіла директорка Обласного центру гагаузької культури, що в селі Виноградівка Болградського району, керівниця й викладачка курсів Ольга Кулаксиз.

«Задум організувати курси виник давно, але реалізувати його вдалося лише зараз, — зазначила пані Ольга. — Втілити мрію гагаузької спільноти у життя допомогли голова Асоціації гагаузьких товариств України, бізнесмен Юрій Дімчогло і ректор ІДГУ Ярослав Кічук. Завдяки сприянню Юрія Дімчогло у приміщенні, наданому університетом, зробили ремонт. Аудиторія простора та світла. Тут ми вже створили музейний куточок».

Навчатися можуть усі охочі — як носії гагаузької мови, котрі прагнуть вдосконалити свої знання, так й інші жителі півдня Одещини, для яких ця мова — нова.

За словами Ольги Кулаксиз, перше заняття відвідали 17 слухачів, але інтерес до вивчення гагаузької мови виявляє набагато більше людей: «Я думаю, що попит буде, у наш час багато хто прагне нових знань або вдосконалення. Знання мови — це збагачення людини. Вивчаючи мову, людина пізнає культуру народу, його традиції. Це самовдосконалення. До речі, знання гагаузької допомагає освоїти і турецьку мову».

Керівниця курсів зауважує: якщо буде багато охочих, організатори готові створити дві групи.

«Гагаузька мова належить до тюркської групи і, звісно, для носіїв слов'янських мов є складною. Але якщо людина прагне до знань, то ці труднощі вона не ставить на передній план. На першому занятті мені сподобалися усі слухачі, вони ставили питання, проявляли зацікавленість. А якщо є інтерес, впевнена, буде і результат», — наголосила Ольга Кулаксиз.

Курси проводяться на безоплатній основі на базі Ізмаїльського державного гуманітарного університету щосуботи з 10.00 до 13.00 (м. Ізмаїл, вул. Іллі Ріпина, 12, каб. 308).

● **Будьмо разом!**

Передплата не закінчується ніколи

Дякуємо всім, хто залишається вірним українській газеті Одещини — «Чорноморським новинам». А тих, хто ще не є її постійним читачем, запрошуємо до нашого гурту.

Нагадуємо: передплата не закінчується ніколи! Для оформлення передплатного абонемента зверніться до вашої листоноші або завітайте до поштового відділення.

Передплатний індекс «Чорноморських новин» — 61119.

Вартість передплати становить:
на 1 місяць — 70 грн;
на 3 місяці — 210 грн;
на 7 місяців (до кінця року) — 490 грн.

(Сума вказана без вартості поштових послуг з оформлення самого абонемента — 20 грн, не залежно від терміну передплати).

● Актуальне інтерв'ю

На шостому циклі вимирання

Які регіони світу є найпроблемнішими? Як змінюються пори року в Україні та чи чекати у майбутньому на стихійні лиха? Як війна впливає на клімат? Чи існує позитив у кліматичних змінах? Що чекає на планету у майбутньому — льодовиковий період чи смертельна спека? Відповісти на ці та інші питання «УП. Життя» (https://life.pravda.com.ua) попросила кандидатку географічних наук, завідувачку відділом прикладної метеорології та кліматології Українського гідрометеорологічного інституту ДСНС та НАН України Віру БАЛАБУХ.

Останніми роками середня річна температура повітря в Україні стала на 1,2˚С вищою.

— Минулого року Україну неодноразово накривав пил із Сахари. Чому це відбувається й чи було таке раніше?

— Це пилові бурі, які були завжди. Зазвичай пил до нас потрапляє з двох регіонів, де є великі пустелі — із Сахари або Каспію. Переміщенню повітряних мас звідти сприяють області високого тиску. Такі процеси були, є і будуть.

Але пилові бурі утворюються і на нашій території. Були періоди, коли вони тривали понад 12 годин, а то й більше, ніж

Снігові замети на Одещині у листопаді 2023 року.

добу, при цьому швидкість вітру сягала понад 15 м/с. Зазвичай такі бурі спостерігаються в березні, коли рослинність ще не піднялася, але вже починають орати поля, які дуже швидко висихають. Тоді вітер починає переносити ґрунт на великі відстані.

Наприклад, у 60—70-х роках минулого століття ці бурі були великою катастрофою для України. Їх називали чорними. Під час однієї такої бурі знімався і переносився родючий шар ґрунту з території цілої області. І десь на початку 1970-х розробили програму для боротьби з цим явищем. Тоді по всій території України висадили лісосмуги.

Це робилося не хаотично, а з точними розрахунками. Вважається, що дерева зменшують швидкість вітру на відстані, яка дорівнює їхній висоті, помноженій на 11. Найчастіше висаджували тополі — квадратом, довжина кожної сторони якого складала близько кілометра. Дерева добре захищали поля від вітру, збільшували шорсткість підстильної поверхні, а взимку накопичували сніг. З настанням весни ґрунт був зволоженим, а дерева обмежували швидкість вітру. Завдяки цьому понад 30 років в Україні не було сильних пилових бур. Лише в останні роки вони починають з'являтися знову.

Південь і Схід — це ті регіони, які найбільше потерпають від пилових бур. І саме там ведуться бойові дії. Часто — у лісосмугах, від яких практично нічого не залишилося. Тому до України можуть знову повернутися пилові бурі.

Щоб виростити нові лісосмуги, треба багато часу — дерева ростуть повільно. А підвищення температури та зменшення кількості опадів, які зараз спостерігаються, цьому не сприяють.

— Які ще ризики для клімату створює війна?

— Військові дії підвищують також ризик виникнення пожеж. Адже вони накладаються на сприятливі до цього погодні умови — підвищення температури та зменшення кількості опадів. І це стосується не тільки лінії бойового зіткнення, де постійно падають снаряди, а й тилу — де збивають ракети й безпілотники.

Звідси й додаткові викиди в атмосферу. Велика кількість військової техніки, бойові дії, переміщення людей з одного регіону в інший — все це призводить до викидів парникових газів. За оцінками Міндовкілля, протягом трьох років повномасштабної війни викиди парникових газів становлять близько 230 мільйонів тонн CO_2.

— Але це впливає не тільки на Україну, а й на країни-сусідки?

— Звичайно. Є таке явище, як дифузія. Тобто парникові гази поширюються на всю атмосферу.

— Чи пройшли ми вже ту межу, після якої кліматичні зміни стали незворотними? Якби зараз усі країни світу раптом зупинили викиди й почали активно працювати на зниження парникових газів в атмосфері, щось змінилося б?

— Під час пандемії COVID-19 ми мали такий собі дворічний незапланований експеримент, коли через карантин зупинилося багато виробництв та звичних процесів на планеті. У той час кількість викидів суттєво зменшилася. Однак 2023-й усе одно став найтеплішим, а 2024-й побив його рекорд. Тобто глобальне потепління не призупинилося.

Проблема полягає в тому, що 95% енергії, яка накопичується в атмосфері, вбирають океани, тепломісткість яких через це зростає. У 2024 році в них накопичилося стільки тепла, скільки людство виробило у 2023-у. Океани, які займають 2/3 нашої планети, прогрілися на 2 кілометри у глибину. Щоб вони охололи, потрібен досить тривалий час. Якщо одномоментно зникнуть викиди та припинить збільшуватися кількість парникових газів, які ще треба буде вивести з атмосфери, цього буде недостатньо для зупинки кліматичних змін.

З одного боку, ми повинні не допускати подальшого зростання концентрації парникових газів та працювати над її зменшенням. З іншого — маємо адаптуватися до змін у кліматичній системі. І саме другому зараз приділяється найбільше уваги.

Минулого року в Україні ухвалили закон про основні засади державної кліматичної політики, спрямованої на пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї. Ми маємо виявити їхній вплив на всі сектори економіки, довкілля, життя громадян. Після цього — розробити план із запобігання негативним наслідкам. Але варто зауважити, що є й позитивні моменти, які варто враховувати.

— Які саме?

— Наприклад, збільшення тривалості теплого вегетаційного періоду відкриває для України можливість вирощувати додаткові урожаї.

Через зміщення кліматичних зон деякі культури поширюються далі на північ. Полісся, скажімо, поступово перетворюється на «олійно-зерновий пояс». У цьому регіоні побільшало тепла і все ще є достатньо вологи для вирощування кукурудзи, пшениці, соняшнику. Тож з'явилася можливість вирощувати там високі врожаї цих культур.

Водночас на півдні, де спостерігається посушливість, отримати стійкий урожай без зрошення практично неможливо. Та ще й утрата Каховського водосховища є дуже великою проблемою для цих регіонів. Звідси — гірші умови для землеробства та підвищення пожежної небезпеки.

— Які нові культури можуть з'являтися в Україні за кілька десятків років?

— Зараз це важко сказати, адже зміни відбуваються надзвичайно швидко. Південні культури дедалі частіше рухаються на північ. Наприклад, на Київщині на присадибній ділянці зараз запросто вирощують баклажани. У 1970-х це важко було собі уявити. Тоді баклажани привозили як екзотичний продукт. Так само з виноградом, персиками — ними нікого не здивуєш в цьому регіоні. Навіть мигдаль чи хурма ростуть досить успішно.

На півдні теплозабезпеченість настільки збільшується, що вже є можливість вирощувати бавовну і рис. Але для цього потрібно багато вологи.

— А чи можемо ми якісь культури втратити у майбутньому?

— Звичайно. Вже зараз починаються проблеми з вирощуванням огірків, капусти, картоплі. У 2024 році температура тривалий період сягала від 25 до 40˚С. Тому ці культури стає важче виростити на відкритому ґрунті — потрібно використовувати технології для збільшення вологи, зрошування. Без застосування таких адаптаційних заходів отримати стабільні врожаї досить складно.

Через погодні умови урожайність не є постійно однаковою. Кожні чотири роки ми маємо один рік із високим урожаєм, один — з низьким і два роки — посередні. Наше завдання — організувати виробництво так, щоб люди мали прибуток в усіх цих випадках.

Ще одна тенденція — помирають ялинові ліси. Ці дерева мають поверхневу кореневу систему, а високі температури призводять до того, що вони просто не можуть вижити. І навіть саджанці ялини виростити в природних умовах проблематично — доводиться залучати технології.

— Якою буде наша планета наприкінці цього століття?

— Це залежить від вибору шляху розвитку нашої цивілізації. Якщо ми й надалі продовжимо викидати таку ж кількість парникових газів, як зараз, то середня за рік глобальна температура може зрости на 3—4˚С порівняно з доіндустріальним періодом. Оскільки підвищення температури повітря на планеті нерівномірне, у полярних широтах зміни можуть сягати 8—10 ˚С.

Підвищення глобальної температури на 0,1˚С призводить до збільшення тривалості теплого періоду на 1 день. Якщо у полярних широтах вона зросте на 8—10˚С, то кількість теплих днів з додатною температурою збільшиться на 80—100. Тривалість полярного літа складає всього 90 днів, а то і менше. Тобто воно стане вдвічі довшим, що вплине на крижаний покрив цих регіонів, рівень Світового океану, загальну циркуляцію атмосфери й океану.

Непередбачуваних випадків стає дедалі більше. Зараз ми йдемо за сценарієм, коли викиди парникових газів уже є більшими, ніж передбачалося за найгіршим сценарієм. Але майбутнє може бути ще сумнішим за прогнози.

— Який сценарій нині реалістичніший: новий льодовиковий період чи вогняна планета?

— Я думаю, буде щось середнє. Навряд чи ми дійдемо до вогняної планети або до льодовикового періоду. Температура повітря підвищуватиметься, а кліматична система змінюватиметься — це однозначно. Але

Лісові пожежі у Португалії, 2019 рік.

зараз ми не можемо зазирнути так далеко у майбутнє. Технології прогнозування дійсно розвиваються, та вони ще не такі потужні. Ми можемо глянути максимум до кінця століття чи трохи далі.

Знову ж таки, всі ці прогнози пов'язані зі шляхом розвитку людства. Донедавна були надії, що ми візьмемося за розум, щоб зменшити викиди парникових газів. Але те, що чуємо останнім часом, викликає тривогу. Зокрема, заяви Трампа про наміри збільшити видобуток нафти та газу.

Кожен новий пік — температури чи опадів — суттєво відривається від попереднього. Тобто розрив між аномаліями зростає. До чого це призведе? Дедалі частіше починають говорити про кумулятивний ефект, тобто про накопичення зміни. Коли та в якому регіоні він може проявитися — ніхто спрогнозувати не здатен.

Не треба забувати й про природні чинники. У рекордному 2024 році на викиди парникових газів наклався пік сонячної активності, а також явище Ель-Ніньйо, через яке підвищується температура поверхні океану та атмосфери.

Вчені кажуть, що 2025-й теж може стати аномально теплим, але навряд чи він випередить 2024-й. Якщо це станеться, можна буде остаточно сказати, що наявні моделі для прогнозування потрібно уточнювати — з урахуванням нових, значно гірших сценаріїв...

— Тобто не можна виключати ризик того, що люди стануть новими мамонтами?

— Так, усе можливо. За останні пів століття зникли тисячі видів тварин і рослин. І це просто жахає. Раніше періоди вимирання тривали мільйони років, а 50 років — це просто мить.

Вчені застерігають, що наша планета перебуває на шостому циклі вимирання. Таких періодів було вже п'ять — всі вони призводили до вимирання близько 95% всього живого. Потім проходили мільйони років, з'являлися нові види, які вже були абсолютно іншими.

Людина виявилася, мабуть, найпотужнішим тригером за всю історію планети. В масштабах історії Землі ми живемо не так вже й довго, але змінили її надзвичайно сильно.

— Що людству варто робити, щоб зупинити погіршення кліматичної ситуації?

— Потрібно зменшувати викиди парникових газів та виводити їх з атмосфери. Це й ефективне використання наявних ресурсів, і перехід на альтернативні джерела енергії.

Але нам треба й адаптуватися. Наприклад, взяти ті ж лісосмуги. Чим більше ми висадимо дерев, тим більше буде кисню і менше вуглекислого газу. На додаток до цього — зниження температури та підвищення вологості.

Щодо сільського господарства — це зрошення для компенсації низької вологості, використання добрив, сівозміни, нових сортів.

Островом тепла зараз є місто. Будівлі, бетон, машини — все це сприяє ще більшому нагріванню атмосфери. Це додаткові 5—10˚С. Коли кажуть, що температура повітря 40˚С, то мається на увазі, що вона така в тіні на висоті двох метрів. Нам треба так планувати міста, щоб створити якомога більше тіні для хованок від спеки та менше використовувати енергії для кондиціювання.

Також ми маємо зосередитися на енергоефективності. Зокрема, на побудові кліматично нейтральних міст, які виділяють стільки ж вуглекислого газу, скільки споживають. У таких умовах температура повітря не буде суттєво змінюватися від того, а надлишок енергії не потраплятиме в атмосферу.

Альона ПАВЛЮК.

(Закінчення. Початок у номері за 10 квітня)

● Природа і ми

Більшає хижаків — більшає і загроз

З початком повномасштабної війни, у період воєнного стану, регулювання чисельності хижих м'ясоїдних тварин в Одеській області, як і по всій Україні, — обмежене. Заборона на полювання призвела до стрімкого приросту поголів'я звірини. Тож у січні 2025 року ОВА та оперативне угруповання військ «Дунай» видали спільний наказ, згідно з яким до кінця лютого на території області тривав відстріл диких хижих тварин для зменшення їх популяції та боротьби зі сказом. Аналогічне нетривале полювання було проведене й торік.

Тема збільшення популяції хижих тварин і потреба у їх відстрілі викликає жваві обговорення. Скажімо, періодично скаржаться місцеві фермери та інші жителі, які потерпають від лисиць та шакалів, адже хижаки нападають на домашню худобу. Порушується і питання щодо поширення сказу. Зокрема, за даними обласного центру контролю та профілактики хвороб, Одещина входить до п'ятірки регіонів із найбільшою кількістю випадків сказу серед тварин, пише «Південь сьогодні» (https://yug.today).

Водночас є природоохоронці, які, навпаки, виступають проти відстрілу диких хижих тварин або

висловлюють скептичне ставлення щодо контролю під час таких заходів. Так, своє негативне ставлення до такого відстрілу неодноразово висловлював еколог, співробітник нацпарку «Тузлівські лимани» Іван Русєв. Напередодні заходів із регулювання чисельності хижих м'ясоїдних тварин у 2024 році він зазначав, що деяким мисливцям достатньо отримати «зелене світло», і вже ніхто не розбиратиметься, кому кого вбивати, скільки і на яких територіях. А нещодавно Іван Русєв поширив допис керівниці природного парку «Тузлівські лимани» Ірини Вихристюк, у якому вона висловлює обурення щодо наказу Міндовкілля про необхідність обліковувати мисливських тварин, зокрема у природоохоронних зонах, й активно критикує те, як наразі відбувається полювання на звірину, висловлюючи скептицизм щодо наявного обґрунтування таких відстрілів.

Аби дізнатися, наскільки збільшилася кількість хижаків на Одещині з початку повномасштабної війни, а також яку кількість під час заходів з регулювання їх чисельності було відстріляно та скільки з них несли загрозу сказу, журналісти видання «Південь сьогодні» звернулися до Південного міжрегіонального управління лісового та мисливського господарства.

Отже, як пояснили в управлінні, протягом останніх років мисливська галузь Одещини зазнала стагнації, в тому числі звелося до мінімуму і регулювання чисельності хижих та м'ясоїдних тварин. З початку повномасштабного вторгнення на території області особливій увазі та регулюванню чисельності підлягають такі види, як лисиця, вовк і шакал. За наведеними даними, починаючи із 2022-го чисельність цих тварин продовжувала збільшуватися і станом на 2025 рік зросла більше, ніж удвічі. Скажімо, якщо у 2022-у на територіях мисливських угідь Одещини чисельність лисиць становила 1876 голів, то цьогоріч — 4248, вовків, відповідно, 65 і 362, шакалів — 552 та 2599.

Як зазначають фахівці управління, відповідно до Інструкції Міністерства сільського господарства і продовольства від 15 березня 1994 року оптимальна визначена популяція лисиць має бути на рівні 0,5 — 1 особина на 1000 га угідь.

А ще у Південному міжрегіональному управлінні лісового та мисливського господарства поінформували, що регулювання чисельності хижаків у період 2022 — 2023 років проводилося винятково силами працівників, уповноважених здійснювати охорону мисливських угідь — згідно зі ст. 33 Закону «Про мисливське господарство та полювання», що й призвело до збільшення чисельності хижих тварин на території Одещини.

У лютому 2024 року, як уже згадувалося, в Одеській області проводився відстріл, під час якого, за наданою інформацією, мисливці ліквідували 339 лисиць, у 73 з яких було виявлено сказ, 3 вовки (без підтверджених випадків сказу) та 86 шакалів (сказ виявлено у 19).

Наприкінці того ж 2024-го (із 4 по 21 листопада) на території семи районів Одещини провели пероральну імунізацію диких м'ясоїдних тварин проти сказу. В управлінні лісового та мисливського господарства повідомили, що, відповідно до Методичних рекомендацій щодо планування, організації та проведення пероральної імунізації м'ясоїдних тварин проти сказу, передбачається проведення відстрілу лисиць через 30 днів після вакцинації із розрахунку 2—4 особини на 100 км² вакцинованої території за рік. Упродовж 2024-го задля контролю ефективності проведення пероральної імунізації передбачалися заходи «для добування» 987 лисиць.

Отже, Південне міжрегіональне управління лісового та мисливського господарства видало дозволи користувачам мисливських угідь на відстріл і відлов вовків, лисиць та шакалів. «Дозвіл, — уточнили в управлінні, — надавався відповідно до звернень користувачів мисливських угідь і на підставі погоджених картосхем по кожному мисливському господарству окремо. Картосхема в обов'язковому порядку має погодження відповідної районної військової адміністрації, головного коменданта РВА, районного відділу ГУ НП України в Одеській області, Державної прикордонної служби, в разі її наявності».

За період проведення заходу щодо зменшення поголів'я хижаків, який тривав із 21 грудня 2024-го по 23 лютого 2025-го, було відстріляно: 775 лисиць, у 162 з яких виявлено сказ, 6 вовків (без підтверджених випадків сказу) та 189 шакалів (сказ виявлено у 36).

У заходах з відстрілу хижих мисливських тварин були задіяні шість адміністративних районів нашої області, 29 мисливських господарств (із 37, зареєстрованих на Одещині), а саме: три — Білгород-Дністровського району, шість — Березівського, три — Ізмаїльського , чотири — Роздільнянського, три — Болградського та десять — Подільського.

Найнапруженіша ситуація щодо збільшення кількості хижаків спостерігається наразі в Ізмаїльському районі.

Амелія МИЙНОВА.
Фото — ілюстративне.

● Оголошення

У зв'язку з утратою оригіналів вважати недійсними: свідоцтво (реєстр. №8-23394) про право власності на житло — кв. 26 по вул. Софіївській, 5-б у м. Одесі, розпорядження органу приватизації №215964, видані 28 березня 2011 року департаментом міського господарства Одеської міської ради Аудерській Тетяні Вікторівні, Аудерській Зої Вікторівні, Аудерському Антону Вікторовичу, Шкіруц Юлії Ігорівні в рівних частках.

У зв'язку з віднайденням документа вважати недійсним оголошення, опубліковане в «Чорноморських новинах» (№8 від 27 лютого 2025 року) про втрату посвідчення учасника бойових дій, серія УБД №224441, виданого управлінням штабу Командування ВМС ЗСУ 23 липня 2020 році на ім'я Водолага Олександр Олегович.

У зв'язку з утратою оригіналів вважати недійсними свідоцтво про базову загальну середню освіту, серія СК номер 49361313, та додаток до нього, видані Вилківською загальноосвітньою школою І-ІІІ ступенів №1 Кілійського району Одеської області в 2017 році на ім'я Хилько Юлія Михайлівна.

У зв'язку з утратою оригіналу вважати недійсним військовий квиток, виданий Каланчацьким РВК Херсонської області у 2000 році на ім'я Гришко Тетяна Валентинівна, 25.09.1980 р.н.

У зв'язку з утратою вважати недійсним посвідчення учасника бойових дій, серія УБД №088685, видане 25.01.2016 року командуванням Високомобільних десантних військ на ім'я Циганков Юрій Вікторович.

У зв'язку з утратою вважати недійсним свідоцтво про право плавання під державним прапором України (судновий патент) для прогулянкових суден № КП 004530 (судно «ua 4292KV»), що належить Блажку Олегу Віталійовичу і зареєстроване у Державному судновому реєстрі України Державної інспекції України з безпеки на морському та річковому транспорті, м. Київ (бланк ДР №023 під № УПС-2861 від 10.08.2015 року).

Київська державна нотаріальна контора у місті Одеса оголошує пошук спадкоємців за заповітом до майна померлої 08.05.2022 року Кірсанової Надії Іванівни, 22.12.1935 року народження. Звертатися до Київської державної нотаріальної контори у місті Одеса за адресою: м. Одеса, вул. Космонавтів, 11-А.

Вважати недійсним втрачений атестат про здобуття повної загальної середньої освіти №002381, виданий 22 червня 1995 року середньою загальноосвітньою школою №35 з поглибленим вивченням англійської мови м. Одеси на ім'я Молоканова Юлія Євгенівна.

У зв'язку з утратою вважати недійсним посвідчення Національної гвардії України, серія НГ №011729, видане 27 жовтня 2017 року в/ч 3012 НГУ на ім'я Тишкул Валентин Олександрович.

У зв'язку з утратою вважати недійсними оригінали: свідоцтва про здобуття повної загальної середньої освіти, серія ХЕ №51818657, додатка до цього свідоцтва, серія АА №519317, видані 31 липня 2020 року опорним закладом освіти «Новозбур'ївська школа №1» Голопристанської районної ради Херсонської області на ім'я Мірошніченко Володимир Андрійович.

У зв'язку з утратою вважати недійсними оригінали: свідоцтва (реєстр. №3-4698) про право власності на 38/100 квартири 1 по вул. Овідіопольська дорога, 4 у м. Одесі, розпорядження органу приватизації №39866, видані 17 червня 1994 року управлінням ЖКГ виконкому Одеської міськради народних депутатів Виходцевій Єфросиньї Олексіївні, Петровій Світлані Миколаївні, Петрову Федіру Івановичу, Петровій Вікторії Федірівні.

У зв'язку з утратою вважати недійсним оригінал диплома СК №17753101 від 30 травня 2002 року, виданий Вищим професійним училищем №54 м. Одеса на ім'я Бойко Денис Вікторович.

Вважати недійсним втрачений оригінал свідоцтва (реєстр. №7-6333) про право власності на житло — кв. 22 по вул. 10 Квітня, 16 у м. Одесі, виданого 17 травня 1995 року управлінням ЖКГ виконкому Одеської міської ради народних депутатів Барському Вячеславу Володимировичу на підставі розпорядження органу приватизації №61707 від 17 травня 1995 року.

У зв'язку з утратою вважати недійсним посвідчення багатодітної сім'ї, серія БС №429056, видане 23 серпня 2022 року (дійсне до 26 серпня 2026 р.) Петропавлівською сільською радою Білгород-Дністровського району Одеської області на ім'я Соболєва Анастасія Дмитрівна.

● Справа

Острівці прохолоди

Літня спека стає справжнім випробуванням для містян. Тож, щоб створити комфортні умови, влада і комунальники Балти розробляють різні рішення для охолодження простору та забезпечення доступу до питної води.

Так, КП «Балтаводоканал», готуючись до спекотного сезону, встановлює у громадських місцях питні фонтанчики. Перший такий фонтанчик уже з'явився у парку, відтак жителі й гості міста зможуть освіжитися там під час прогулянки. Найближчим часом нові точки з чистою водою облаштують і на інших найвідвідуваніших локаціях. Це не лише зручно, а й сприятиме зменшенню використання одноразових пластикових пляшок, що позитивно вплине на екологію.

За словами директора «Балтаводоканалу» Аліка Табачника, фонтанчики питної води виготовляються силами підприємства, за власні кошти:

— Ідея про встановлення таких «джерелець», де в літню спеку люди зможуть освіжитися, напитися води, виникла спільно з міським головою Сергієм Мазуром. Адже клімат змінюється, і влітку у нас часто дуже високі температури повітря. Ми дослідили в інтернеті різні варіанти фонтанчиків для питної води, але в результаті розробили власний. Розуміли, що на вулиці є ризик вандалізму, тому офісні варіанти не підходили. У нас вийшла максимально надійна й масивна конструкція. Поставили фільтри, крани. Сподіваємося, що їх не поламають. Усе зроблено за кошти підприємства.

Встановлення питних фонтанчиків — це лише один із способів адаптації міста до змін клімату та підвищення комфорту його жителів. Такі ініціативи показують, що навіть прості рішення можуть значно полегшити життя в спекотні дні. КП «Балтаводоканал» продовжить цю роботу, розширюючи мережу доступних джерел прохолоди.

Алік Табачник поділився планами щодо обладнання таких «острівців прохолоди»: «Працюємо над створенням систем розпилення води (туманних завіс), які допоможуть людям охолоджуватися в літню спеку. Плануємо їх розмістити в районі ринку, щоб кожен міг освіжитися. Сподіваємося, що все вдасться реалізувати».

Перший фонтанчик встановили в міському парку

Людмила ШЕЛИХ.
Фото КП «Балтаводоканал».

Чорноморські НОВИНИ

Наша адреса:
65008, м. Одеса-8,
пл. Бориса Дерев'янка, 1.
Телефон: 050 55-44-206;
вайбер: 068 127-17-55.

Відповідно до рішення Національної ради з питань телебачення і радіомовлення №309 від 08.02.2024 р.
Ідентифікатор медіа — *R30-02729*
Засновник: Редакція громадсько-політичної газети «Чорноморські новини».
Передплатний індекс — 61119.

Думки і висловлювання авторів публікацій у «Чорноморських новинах» можуть не збігатися з точкою зору редакції.
Матеріали з позначкою PR та під рубрикою «Трибуна» публікуються на комерційних засадах.
Відповідальність за достовірність реклами несе рекламодавець.
***Читайте нас в Інтернеті:* www.chornomorka.com**
***e-mail:* chornomorski_novyny@ukr.net**

Редактор Іван МЕЛЬНИК.
Газета набрана і зверстана у комп'ютерному центрі редакції, видрукувана в ООКП «Видавництво «Чорномор'я» (м. Одеса, пл. Бориса Дерев'янка, 1).
Зам. №159.
Тираж у квітні — 1600.